

УДК 342.9

Гриценко Володимир Григорович
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри галузевого права
та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного
педагогічного університету
імені Володимира Винниченка,
заслужений юрист України
lsibirceva10@gmail.com

КОМПЕТЕНЦІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Статтю присвячено визначенню та розмежуванню компетенції правоохоронних органів України як головних суб'єктів правоохоронної системи. Проаналізовано й досліджено співвідношення поняття "компетенція правоохоронних органів" із "юрисдикцією". Автором запропоновано власне визначення даного поняття та охарактеризовано юрисдикційні, неюрисдикційні та дискреційні повноваження правоохоронних органів.

Ключові слова: компетенція, повноваження, правоохоронний орган, юрисдикція.

Hrytsenko V. H. COMPETENCE OF LAW ENFORCEMENT BODIES

The article is devoted to the definition and delineation of the competence of law-enforcement bodies of Ukraine as the main subjects of the law-enforcement system. The relationship between the concept of "competence of law enforcement bodies" and "jurisdiction" is analyzed and researched. The author proposes the proper definition of this concept and describes the jurisdictional, non-jurisdiction and discretion powers of law enforcement agencies.

Key words: competence, powers, law enforcement body, jurisdiction.

Постановка проблеми. Демократію та права людини називають одними із найцінніших досягнень людства та цивілізації. Ці поняття є фундаментальними для політики, економіки і права, а зокрема управлінської діяльності, в межах якої основною метою правоохоронних органів повинно виступати забезпечення демократичного розвитку держави, підтримання її авторитету в очах громадян. Це пояснює аналіз повноважень правоохоронних органів у забезпеченні, гарантуванні та охороні прав і свобод людини, які на конституційному рівні визначені як вища соціальна цінність.

В сучасних умовах реформування української системи права, коли відбувається посилення стимулюючої та превентивної функцій правоохоронних органів, суттєво зростає значення останніх як суб'єктів забезпечення і захисту прав і свобод. При цьому таке забезпечення здійснюється в межах компетенції, якою наділяються правоохоронні органи в цілісній системі правового регулювання. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу однією з пріоритетних сфер реформування визначає розширення компетенції правоохоронних органів, в частині забезпечення конституційних прав людини і громадянина і звуження її компетенції в частині охорони державних інтересів.

Актуальність дослідження виявляється у необхідності внутрішнього розмежування повноважень правоохоронних органів в Україні, визначення їх складових і суті з метою подальшого вдосконалення законодавства України, розробки нового плану визначення уповноважених органів по реалізації відповідних функцій. Крім цього, необхідність дослідження обумовлена переходом від концепції поліцейської держави до держави соціального добробуту, що забезпечуватиметься в тому числі і реалізацією правоохоронними органами своїх повноважень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питаннями компетенції правоохоронних органів займалися такі науковці, як В. Б. Авер'янов, А. М. Бандурка, В. Д. Басай, І. В. Берестовський, В. П. Діхтєвський, О. С. Захарова, О. В. Іваненко, О. М. Капля, В. С. Ковальський, О. І. Кудерміна, Д. В. Лісний, В. С. Лукомський, І. Є. Марочкін, М. І. Мельник, В. А. Молдован, П. В. Онопенко, П. П. Підюков, Н. В. Сибільова, О. М. Толочко, М. І. Хавронюк та багато інших.

Однак, незважаючи на результати досліджень зазначених вчених-правників, залишається потребою розподіл повноважень у правоохоронній сфері і охоплення ними усіх функцій, які по своїй правовій природі

повинні бути притаманними правоохоронним органам.

Виклад основного матеріалу. Для забезпечення даного дослідження певними вихідними основами, варто розглянути поняття "компетенція", співвідношення його з поняттям "юрисдикція" і "повноваження". У довідкових виданнях, зокрема у Тлумачному словнику української мови під поняттям "компетенція" розуміється: 1) добра обізнаність із чим-небудь; 2) коло повноважень якої-небудь організації, установи, особи [14, с. 250].

Тобто, компетенція по-суті ототожнюється за розумінням даного словника із колом повноважень. У словнику іншомовних слів поняття "компетенція" (лат. *competentia*, від *competo* – взаємно прагну; відповідаю, підходжу) розглядається як коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи; коло питань, в яких дана особа має певні повноваження, знання, досвід [10, с. 299]. У даному випадку увага звертається на сфери, з якими пов'язані ці повноваження.

В іншому словнику щодо розкриття значення цього поняття вживається наступне пояснення - це коло повноважень, сфера питань, явищ, які підпадають під чиюсь сферу діяльності [7, с. 186]. Не зовсім логічним видається співставлення явищ і питань як одно порядкових елементів.

Отже, у довідкових виданнях під компетенцією розуміють переважно коло чи сферу повноважень, коло питань, які підпадають під вплив якогось суб'єкта, що здатен їх вирішити. Таке довідкове значення компетенції не слід плутати із компетентністю, що і розглядається як певна обізнаність із чимось, однак у деяких словниках часто ототожнюється з компетенцією, що на наш погляд, не є виправданим.

Правова природа поняття "компетенція" є набагато більше дискусійною, аніж його довідкові значення. Так, у Юридичній енциклопедії під даним поняттям розглядається сукупність встановлених в офіційній юридичній чи неюридичній формі прав і обов'язків, тобто повноважень будь-якого органу або посадової особи, які визначають можливості цього органу або посадової особи приймати обов'язкові до виконання рішення, організовувати та контролювати їх виконання, вживати у необхідних випадках заходи відповідальності тощо [16, с. 373].

Тобто, з цього випливає, що компетенція має спеціально визначатися у певних актах нормативного характеру, пов'язуватися із конкретними правами уповноважених органів, кожен з яких має свою сферу відання. Така сфера охоплює як коло прав, так і коло обов'язків, які характеризують здатність особи чи органу приймати юридично значущі рішення.

Водночас у юридичній літературі констатується, що правовий зміст поняття "компетенція" включає в себе такі елементи: предмети відання (коло тих об'єктів, явищ, дій на які поширюються повноваження); права та обов'язки, повноваження органу або особи; відповідальність; відповідність поставленим цілям, завданням і функціям [9, с. 47-48].

Аналізуючи вище вказане зазначимо, що компетенція в правовому розумінні пов'язується передусім з діяльністю державних органів і ґрунтується на відповідності меті, завданням і функціям, як вихідним пунктам її остаточного нормативного формування. Разом із тим існують концепції компетенції органів і осіб, які і диференціюють поняття компетенції в межах приватного і публічного права.

Так, приватно-правова компетенція формується як правосуб'єктність юридичної особи, що визначається на момент реєстрації і може змінюватися в процесі діяльності. Другий аспект цього виду компетенції – це спеціальна компетенція, що полягає у праві в певних межах провадити професійну діяльність. Спеціальна компетенція комерційної організації виявляється у праві провадити професійну підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку, а органів об'єднань громадян – для виконання своїх статутних завдань [8, с. 57]. Тож, вона не має юридично-владного характеру і відповідного державно-примусового забезпечення, а також пов'язується із задоволенням суто приватно-правового інтересу як складової функціонування правової сфери. Така приватно-правова компетенція визначається в актах локального регулювання і рідко встановлює права і обов'язки для суб'єктів поза внутрішньою структурою підприємства, установи, організації.

Компетенція публічно-правова (компетенція державного органу) полягає у спеціальній правосуб'єктності державного органу як колективного суб'єкта правовідносин. Це закріплена законом (або іншим нормативно-правовим актом) сукупність його владних повноважень (прав і обов'язків), юридичної відповідальності і предмета відання. Обсяг компетенції конкретних державних органів та їх посадових осіб залежить від місця, яке посідає той чи інший орган або посадова особа в ієрархічній структурі відповідних органів. Своїм змістом і спрямованістю компетенція державних органів та їх посадових осіб розрізняється залежно від гілки державної влади, до якої належить відповідний орган або посадова особа [3, с. 134].

Правоохоронні органи так чи інакше діють в підсистемі публічного права, для якого є характерним імперативний метод юридичної субординації та підпорядкованості, в той час як основний метод приватно-правової компетенції – це координаційний метод. У процесі діяльності державного характеру реалізується публічний державний інтерес, виражати який можуть лише суб'єкти, які діють від імені держави і є носіями державно-владних повноважень. Саме в правоохоронних відносинах однією зі сторін виступає уповноважений суб'єкт влади (правоохоронний орган чи посадова особа), який здатен реалізувати правоохоронні та правозастосовні функції.

Щодо співвідношення поняття "компетенція правоохоронних органів" із "юрисдикцією" зазначимо наступне. С. М. Гусаров вказує, що своїм головним призначенням адміністративна юрисдикція вбачає правовий захист адміністративно-правових відносин. Як спосіб вирішення правових конфліктів юрисдикція передбачає необхідність ухвалення остаточного рішення - акту застосування норм права до конкретного випадку [5, с. 13-16]. Ю. П. Битяк розглядає адміністративну юрисдикцію як таку, що полягає у розгляді адміністративно-правових спорів, справ про адміністративні правопорушення в установленій законом адміністративно-процесуальній формі спеціально-уповноваженими на те органами (посадовими особами), яких наділено правом розглядати спори та накладати адміністративні стягнення [1, с. 196]. Тобто, з наведеного випливає, що обов'язковість прийняття юридично значущих рішень є однією із властивостей адміністративної юрисдикції, а також втілення останньої в порядку здійснення правоохоронними органами відповідних дозволених законом дій.

В. Т. Маляренко вказує, що юрисдикція правоохоронних органів полягає в повноваженнях, які делеговано державою та які встановлюють обсяг їхньої компетенції, способи розгляду й прийняття рішень, порядок їхнього оскарження. А призначення правоохоронної діяльності склалося історично, воно функціонально визначено межами компетенції правоохоронних органів і посадових осіб [15, с. 10, 18].

Наведене свідчить про те, що юрисдикція є більш ширшим поняттям до компетенції і передбачає розмежування повноважень правоохоронних та інших (законодавчого, інших виконавчих) органів в українській правовій системі. І саме субординаційні відносини є домінуючими у визначенні компетенції того чи іншого органу, адже тільки спираючись на владу, виявляється можливим здійснювати державно-управлінський вплив. На наш погляд, помилковим буде трактування, згідно з яким визначальною ознакою даного співвідношення буде застосування правоохоронними органами в межах своєї компетенції засобів державного примусу, на що акцентується увага вітчизняними представниками науки адміністративного права. Посилюється значення стимулювання створення для суб'єктів умов із дотримання законодавства (превентивна, профілактична функція).

На підставі вище викладеного видається можливим сформулювати наступне визначення компетенції правоохоронних органів. Компетенція правоохоронних органів – це сукупність передбачених нормативно-правовими актами прав та обов'язків (повноважень), які реалізують уповноважені органи та/або їх посадові особи, що виконують правоохоронні та правозастосовні функції у сфері охорони державного ладу, громадського порядку, забезпечення прав і свобод людини та громадянина, та відповідальність, яку несуть ці органи у зв'язку із покладенням на них відповідних обов'язків.

Сформулювавши дефініцію компетенції правоохоронних органів, необхідно також розглянути види таких компетенцій в межах досліджуваних адміністративних правовідносин. Так, В. Л. Грохольський та Л. В. Грохольська визначають, що компетенція правоохоронних органів може класифікуватися за повноваженнями, що вони здійснюють на: правотворчі, розпорядчо-організаційні, контрольно-наглядові, виконавчі, повноваження з притягнення порушників до відповідальності [4, с. 13]. Однак, поза цим переліком залишаються превентивні, профілактичні повноваження правоохоронних органів.

В. П. Діхтєвський класифікує такі повноваження на наступні групи: а) повноваження щодо охорони і забезпечення громадського порядку; б) повноваження щодо запобігання правопорушенням та їх припинення; в) повноваження, пов'язані з виявленням, розкриттям і розслідуванням злочинів, спрямованих проти особистих прав громадян; г) повноваження щодо виконання правових актів загального, так і індивідуального порядку; ґ) повноваження щодо забезпечення прав громадян при здійсненні оперативно-розшукової діяльності; д) повноваження у сфері забезпечення національної безпеки та інші повноваження [6, с. 84-87].

Аналізуючи даний перелік видів повноважень зазначимо, що позитивним кроком є розширювальний характер цього переліку – до нього можуть бути включені у перспективі певні види правоохоронної діяльності. Однак, якщо повноваження є правами і обов'язками, то компетенція правоохоронних органів не зводиться лише до них, а передбачає окремо додатково до повноважень відповідальність і сферу (предмет) відання.

М. І. Бойчук, характеризуючи повноваження органів внутрішніх справ, виділяє у сфері здійснення правоохоронної діяльності за критерієм характеру повноважень: 1) власне правоохоронні повноваження; 2) правозастосовні повноваження; 3) дискреційні повноваження даного органу [2]. Вважаємо, що така класифікація доцільна і у межах дослідження компетенції правоохоронних органів, адже відтворює правові засади функціонування їх на основі принципів верховенства права і законності, демократизму, гласності і справедливості.

Ще одну класифікацію компетенції правоохоронних органів запропонував В. Т. Маляренко. Він зазначає, що за критерієм меж здійснення таких повноважень компетенція правоохоронних органів буває загальна (в межах держави), територіальна (в межах окремих адміністративно-територіальних утворень) та відомча (щодо визначення компетенції, здійснення повноважень в межах самого органу) [15, с. 18].

На нашу думку такий критерій повинен ґрунтуватися на субординації і координації, що існують між управлінцем та тим, хто підпадає під його сферу впливу. Також неможливо визначити чи загальна, чи територіальна компетенція поширюється на межі певних областей. Так, очевидно варто перейменувати загальну компетенцію в межах цієї класифікації на всеукраїнську. В дану класифікацію також не включена міжвідомча

компетенція.

Одним із головних підрозділів системи органів внутрішніх справ, що здійснюють охорону громадського порядку та безпеки, боротьбу зі злочинністю в Україні, є поліція. Правовою основою її діяльності є Закон України "Про Національну поліцію" [12].

На наш погляд, до юрисдикційних дій органів внутрішніх справ можна віднести такі повноваження, як виявлення фактів вчинення правопорушень (адміністративно-правовий і кримінально-правовий блоки), розслідування і розкриття злочинів, застосування санкцій до суб'єктів, надання відповідей на запити про інформацію відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації" [11].

Що стосується дискреційних повноважень органів внутрішніх справ, то М. І. Бойчук зазначає, що дискреційними повноваженнями є такі права і обов'язки правоохоронного органу, за якими він з поміж декількох запропонованих законодавством варіантів, або на власний розсуд, якщо це встановлено у відповідному нормативному приписі, може обирати найбільш прийнятний варіант поведінки [2].

Прикладами прояву дискреційних повноважень органів внутрішніх справ можна визначити адміністративний розсуд органів внутрішніх справ, який надає можливість останньому прийняти юридично значиме рішення з огляду на врахування конкретних обставин справи і меж застосування розсуду для задоволення публічного інтересу, що визначені у чинному законодавстві України.

Неюрисдикційність повноважень полягає у тому, що вони здійснюються з метою реалізації іншими правоохоронними органами своєї адміністративної юрисдикції. Наприклад після складання протоколу про адміністративне правопорушення, орган внутрішніх справ передає такі матеріали до суду для реалізації останнім своїх повноважень.

Отже, юрисдикційні, дискреційні та неюрисдикційні повноваження органів внутрішніх справ складають цілісну систему компетенції і створюють правове поле для впливу на суб'єктів, що порушують режим законності та розбалансовують систему правопорядку в суспільстві і державі.

Повноваження суду у правоохоронній сфері переважно зводяться до правозастосування і досить рідко до власне правоохорони. Як правильно вказує С. М. Гусаров, юрисдикція суду виникає тоді, коли необхідно вирішити спір про право або у зв'язку з порушенням чинних правових норм [5, с. 12].

Адміністративне судочинство не можна розглядати, на відміну від провадження в органах внутрішніх справ, як форму управлінської діяльності, оскільки суд не виступає органом управління. Застосовуючи адміністративне стягнення за адміністративні правопорушення, суддя здійснює не управлінську (виконавчо-розпорядчу) діяльність, а функції правосуддя. Розгляд адміністративного делікту протікає у відповідній процесуальній формі. Як правосуддя слід розглядати і діяльність суду у вирішенні скарг на неправомірні рішення, дії чи бездіяльність органів і посадових осіб, що порушили права громадян.

Ще одне важливе юрисдикційне повноваження суду – ухвалення рішення по справі (акт застосування норм права у кожному конкретному випадку). Юрисдикційний акт щодо конкретної адміністративної справи означає, по суті, вирішення правового спору. Якщо ж ідеться про порушення, в такому акті повинно бути передбачено санкції.

Щодо дискреційних повноважень суду зазначимо, що їх наявність дозволяє з'ясувати обставини справи і оцінювати докази за своїм власним переконанням. Однак, межі такої дискреції в правоохоронній діяльності повинні бути чітко виражені. Так, О. С. Захарова вказує, що правосуддя є квінтесенцією регулятивної та охоронної функцій держави, які доповнюють одна одну, оскільки в них втілено охорону Конституції, суб'єктивного права, відновлення порушеного права, підтримання правопорядку і законності [15, с. 22-23].

Щодо неюрисдикційних повноважень суду. Прикладом таких повноважень є постановлення судом окремої ухвали у випадку, якщо під час розгляду справи суд виявить порушення прав, свобод людини і громадянина і таким чином надасть можливість іншим органам реалізувати свою адміністративну юрисдикцію.

Розглядаючи повноваження прокуратури у сфері правоохоронної діяльності зазначимо, що наразі відповідно до нового Закону України "Про прокуратуру" [13] органи прокуратури позбавлені контрольно-наглядових повноважень в частині здійснення загального нагляду (з юрисдикційних повноважень відповідно залишається представництво інтересів громадянина і держави, підтримання державного обвинувачення, нагляд за дотриманням прав засуджених в установах виконання покарань та ін.). Однак, проблема невизначеності підпорядкування прокуратури створює проблеми правозастосування відповідних положень, що стосуються загального нагляду.

Такі проблеми полягають в тому, що органи прокуратури не позбавляються фактичної можливості здійснювати загальний нагляд у випадку виявлення підстав для необхідності представництва інтересів громадян або держави у суді, а також у випадках здійснення перевірки після спеціально уповноваженого органу. Оскільки прокуратура контролюється не зовнішніми, а внутрішніми структурними утвореннями, належне позбавлення цього органу функції загального нагляду фактично не здійснено.

Важливе значення в межах даних юрисдикційних повноважень прокуратури як правоохоронного органу, на наш погляд, є здійснення ними профілактики (запобігання) вчинення злочинів шляхом безпосередньої участі у

відповідних заходах, а також роз'яснення застосування законодавства.

Щодо інших спеціальних органів зазначимо, що їх специфічні повноваження викладені у положеннях, які затверджені Постановами Кабінету Міністрів України, та відображають головне призначення усіх правоохоронних органів – охорона громадського порядку і державного ладу, забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

Висновки. Таким чином, на підставі вище викладеного можна стверджувати про особливий характер діяльності правоохоронних органів, що передбачає спеціальну правосуб'єктність, яка застосовується для визначення правового статусу конкретного правоохоронного органу та фактично означає встановлення обсягу компетенції, що йому належить. Юрисдикційні, неюрисдикційні, дискреційні повноваження правоохоронних органів визначають його компетенцію, яка у досліджуваній сфері є дуже розпорошеною по різним нормативно-правовим актам, що не сприяє ефективному виконанню комплексу завдань і функцій, як первинної ланки структури адміністративно-юрисдикційних відносин. Публічно-правова компетенція правоохоронних органів передбачає чітку регламентацію на підставі чого і в якому порядку їм діяти з метою відповідності свого призначення.

Список використаних джерел:

1. Битяк Ю. П. Адміністративне право України: підручник для юрид. вузів і фак./ [В. В. Богущкий, В. М. Гарашук та ін.]; за заг. ред. Ю. П. Битяка. – Х.: Право, 2001. – 528 с.
2. Бойчук М. І. Дискреційні повноваження органів внутрішніх справ: правова природа та умови ефективного застосування / М. І. Бойчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://radnuk.info/statti/565-granoohor/15149-2011-0121-08-28-26.html>.
3. Голосніченко Д. І. Повноваження міліції, їх законодавче регулювання та вивчення / Д. І. Голосніченко // Адміністративне право і процес: науково-практичний журнал. – Київ, 2013. – №2 (4). – С. 133-38.
4. Грохольський В. Л. Удосконалення нормативно-правового забезпечення управління органами внутрішніх справ України / В. Л. Грохольський, Л. В. Грохольська // Вісник Академії управління МВС, 2007. – №2-3. – С. 12-19 с.
5. Гусаров С. М. Організаційно-правові засади адміністративно-юрисдикційної діяльності органів внутрішніх справ України. – Х.: ТД «Золота миля», 2009. – 408 с.
6. Діхтєвський В. П. Захист прав, свобод та законних інтересів громадян України у процесі здійснення правоохоронної діяльності: монографія / Діхтєвський В. П., Безчасний В. М., Філонов В. П., Філонов О. В., Коваль М. В., Кременовська І. В., Субботін В. М. За заг. ред. д.ю.н., проф. В. П. Діхтєвського. – Донецьк: Видавництво «Ноулідж» (донецьке відділення), 2009. – 219 с.
7. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. – К., Українська книга, 2000. – 480 с.
8. Корж І. Ф. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері державної безпеки України: Монографія. – В.: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. – 384 с.
9. Крупчан О. Компетенція центральних органів виконавчої влади / О. Крупчан // Вісник Академії правових наук України: Збірник наукових праць. – Харків, 2002. – №2. – С. 47-59.
10. Морозов С. М., Шкарапута Л. М. Словник іншомовних слів / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Український мовно-інформаційний фонд НАН України. – К.: «Наукова думка», 2000. – 686 с.
11. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України від 12.08.2011. – №32. – стор. 1491. – стаття 314.
12. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
13. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 №3541 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
14. Словник української мови в 11 томах. За ред. І. К. Білодіда, А. А. Бурячок та ін. Т. 4. «І-М». – К.: Наукова думка, 1973. – 741 с.
15. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: Підручник / МОНІНУ; Авт.: Білоус В. Т., Захарченко О. С., Ковальський В. С., Лукомський В. С., Маляренко В. Т. та ін.; відп. ред. В. Т. Маляренко. – 3-є вид., перер. і доп. – Київ: Юрінком Інтер, 2007. – 352 с.
16. Юридична енциклопедія: В 6-ти томах / Нац.акад.наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ; Гол. ред.: Шемшученко Ю. С., Зяблюк М. П., Горбатенко В. Д. та ін. – Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана. – Т.3:К-М. – 2001. – 792 с.

REFERENCES

1. Bytiak, Yu.P., Bohutskyi V.V., Harashchuk, V.M. et al. (2009). *Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative Law of Ukraine]*. Yu.P. Bytiak (Ed.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
2. Boichuk, M.I. *Dyskretsiini povnovazhennia orhaniv vnutrishnikh sprav: pravova pryroda ta umovy*

efektyvnoho zastosuvannya [Discretionary powers of the law enforcement bodies: legal nature and conditions of effective application]. (n.d.). *radnuk.info*. Retrieved from <http://radnuk.info/statti/565-pranoohor/15149-2011-0121-08-28-26.html> [in Ukrainian].

3. Holosnichenko, D.I. (2013). Povnovazhennia militsii, yikh zakonodavche rehuliuвання ta vyvchennia [Police powers, their legislative regulation and study]. *Administratyvne pravo i protses: naukovo-praktychnyi zhurnal – Administrative law and process: scientific and practical journal*, 2 (4), 133-138 [in Ukrainian].

4. Hrokholskyi, V.L., & Hrokholska L.V. (2007). Udoshkonalennia normatyvno-pravovoho zabezpechennia upravlinnia orhanamy vnutrishnikh sprav Ukrainy [Improvement of regulatory and legal support of the bodies of internal affairs of Ukraine]. *Visnyk Akademii upravlinnia MVS – Bulletin of the Academy of Management of the Ministry of Internal Affairs*, 2-3, 12-19 [in Ukrainian].

5. Husarov, S.M. (2009). *Orhanizatsiino-pravovi zasady administratyvno-yurysdyktsiinoi diialnosti orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy [Organizational and legal bases of administrative and jurisdictional activity of the bodies of internal affairs of Ukraine]*. Kharkiv: TD «Zolota mylia» [in Ukrainian].

6. Dikhtievskyi, V.P., Bezchasnyi, V.M., Filonov, V.P., Filonov, O.V., Koval, M.V., Kremenovska, I.V., & Subbotin, V.M. (2009). *Zakhyst prav, svobod ta zakonnykh interesiv hromadian Ukrainy u protsesi zdiisnennia pravookhoronnoi diialnosti [Protection of the rights, freedoms and legitimate interests of Ukrainian citizens in the process of law enforcement activities]*. V.P. Dikhtievskyi (Ed.). Donetsk: Vydavnytstvo «Noulidzh» [in Ukrainian].

7. Karavanskyi, S. (2000). *Praktychnyi slovnyk sinonimiv ukrainskoi movy [Practical dictionary of synonyms of the Ukrainian language]*. Kyiv: Ukrainska knyha [in Ukrainian].

8. Korzh, I.F. (2013). *Administratyvno-pravove rehuliuвання vidnosyn u sferi derzhavnoi bezpeky Ukrainy [Administrative-legal regulation of relations in the sphere of state security of Ukraine]*. Vinnytsia: TOV «Nilan-LTD» [in Ukrainian].

9. Krupchan, O. (2002). Kompetentsiia tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady [Competence of central executive bodies]. *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy: Zbirnyk naukovykh prats – Bulletin of the Academy of Legal Sciences of Ukraine: Collection of scientific works*, 2, 47-59 [in Ukrainian].

10. Morozov, S.M., & Shkaraputa, L.M. (2000). *Slovnyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words]*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

11. Zakon Ukrainy Pro dostup do publichnoi informatsii: vid 13.01.2011 № 2939-VI [Law of Ukraine on access to public information from January 13 2011 № 2939-VI]. (2011). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*, 32, Art. 1491 [in Ukrainian].

12. Zakon Ukrainy Pro Natsionalnu politsiiu [Law of Ukraine On National Police]. (2015, July 2). *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19> [in Ukrainian].

13. Zakon Ukrainy Pro prokuraturu [Law of Ukraine on the prosecutor's office]. (2014, October 14). *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1697-18> [in Ukrainian].

14. Bilodid, I. K., & Buriachok, A.A. (Ed.). (1973). *Slovnyk ukrainskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language]*. (Vols. 1-11). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

15. Bilous, V.T., Zakharchenko, O.S., Kovalskyi, V.S., Lukomskyi, V.S., Maliarenko, V.T. et al. (2007). *Sud, pravookhoronni ta pravozakhysni orhany Ukrainy [Court, law enforcement and human rights organizations of Ukraine]*. V. T. Maliarenko (Ed.). Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].

16. Shemshuchenko, Yu.S., Ziabliuk, M.P., Horbatenko, V.D. et al. (Eds.). (2001). *Iurydychna entsyklopediia [Legal Encyclopedia]*. (Vols. 1-6). Kyiv: In-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NANU [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 22.03.2018